

سەنئەتى زەھاۋى بۇ لىنكۋىنەۋەى شىكرىي

كوردى | عربى

گەرانى پىشكەوتوو

گەران

... گەران

Zahawi Center .. ھەۋاى

Liked 21K likes

Like 0

Tweet

Share

ووتار

بەرۋار: 12/06/2018
بىنن: 150

رانانىڭ بۇ "پەلەپەندى مەبەستە شەرىئەتە" كۆسەرت صالح

كۆسەرت صالح

كۆسەرت صالح نەھمەد

توتۇرۇم ۋە مامۇستالە زانكۆى سەلاھەدىن - ھەلۋىز

نەم پەرتوۋكە لە بنەرەتدا بەزىمانى ەھرىبى لە لاىەن: د.عبدالعزيز بن سطمم بن عبدالعزيز آل سعود، بە ناۋنېشائى (تراتبى المقاصد الشرعية: دراسه نظمية تأصيلية) لە دوو تۋى تىنۋوسىكى 98 لاپەرەبى بە بايان گەپشەتۋە. سالى 1436 كۆچى لە ژمارەى سى ۋ پىنچەھەمىنى گۆفارى زانستە شەرىئەتە (مجله العلوم الشرعية) چاپ ۋ بلاۋكراۋەتەۋە.

ھەرۋەھە لە لاىەن: نزار لەتېف نەھمەد بە ناۋنېشائى (پەلەپەندى مەبەستە شەرىئەتە): لىنكۋىنەۋەى سىستېمى بىنەمادۋى) بۇ كوردى ۋ ھەرگىزدرادە، ۋەك بەرھەمى ژمارە 59 ى سەنئەرى زەھاۋى بۇ لىنكۋىنەۋەى شىكرىي لە دوو تۋى تىنۋوسىكى 126 لاپەرەبى، سالى 2017ز، چاپ ۋ بلاۋكراۋەتەۋە.

نەم پەرتوۋكە ۋەك سەرچەم بەرھەمە چاپكراۋەكائى ترى زەھاۋى لە سىلمائى لە ھەردوۋ ناۋەندى سارا ۋ رىنۋىن ۋ لە ھەلۋىز لە تەفسىر دەستدەكەۋىت.

سەبارەت بە ناۋنېشائە كوردىيەكەى پەرتوۋكەكە ۋ بەكارھىنائى چەمكى "مەبەستە شەرىئەتە"، ۋەرگىز تىببىيەكى ۋرد لە پەراۋىزى لاپەرە 7 پەرتوۋكەكە دەخاتە روو، نەمىش برىتېيە لە بەكارھىنائى چەمكەكە لەبرى چەمكى "مەبەستەكائى شەرىئەتە".

ۋەرگىز بىنى واىە بەكارھىنائى مەبەستەكائى شەرىئەتە ۋردتر ۋ گونجائۋترە لە بەكارھىنائى (مەبەستە شەرىئەتە) چۈنكە مەبەستە شەرىئەتە سەرچەم نەۋ مەبەستەتە دەگرنىتەۋە كە مەبەستە نەزىكۋىنەۋە لە خودا دەپخاتە پال كردەۋەكائى، لە كاتىكدا مەبەستى نووسەر لە سەرچەم پەرتوۋكەكە قەسەردنە لەسەر مەبەستەكائى شەرىئەتە، كە برىتېن لەۋ مەبەستەتە لە شەرىئەتە نىسلاھاتون بۇ پەرىپاكردن ۋ پاراستن ۋ گەشەپىندانىان، بەلام بەھۋى پابەندىبون بە نەماتەتى زانستى ۋ پابەندىبون بە بىنەمكائى ۋەرگىزان، ۋەرگىز ۋەك نووسەر (مەبەستە شەرىئەتە)سى بەكارھىناۋە.

نامانچى نەم پەرتوۋكە چىە؟

لە ۋەلامى نەم پەرسىيارەدا دەكرىت بوترىت: نەم پەرتوۋكە ھەۋنكە بۇ دروستكردى ھەماھەنگى لەئىۋان مەبەستە بالاكائى شەرىئەتە مەبەستە سەرەككەكائى مەبەستە، ناشكرايە مەبەستە بىن كۆتا ۋ گۆراۋى ھەيە لە بىروباۋەر ۋ كرادار ۋ ھەلسۈكەۋتە رۆژانەپەكائىدا، نەم مەبەستەتەش لە روۋى چەندىتى ۋ چۆنپەتتەۋە جىاۋاز ۋ جۆراۋجۆرن، بەبىنى كات ۋ شوۋن ۋ كەسەكان گۆرانكاربان بەسەردا دىت.

لە بونىادنائى نەم مەبەستەتەى مەبەستە نەگۆرەكائى شەرىئەتە ۋ بەلگەكائى، ھەرۋەھە لە كاركردن بە بەرژەۋەندىيە پەسەندەكان تازەگەرىي دىتە كايەۋە. خوداى ياسادانەر ۋ سىستەمگەلنىكى جىگىرى دانائە لە مەبەستەكائى ياسادانان، مەبەستەكائى مەبەستەگەلنىكى گۆراۋن، بەلام تازەگەرىي لە دۆزىنەۋە ۋ كارپىكردى ياسا شەرىئەتە ۋ پەيۋەندى ئىۋان نەم دوو سىستەمە سەرھەلدەدات.

نەم لىنكۋىنەۋەى دەربارەى دابەشكرىنە جۆراۋجۆرەكائى مەبەستە شەرىئەتە دەۋىت، سروسىتى سىستەمى مەبەستە شەرىئەتە ۋ پەلەپەندى ۋ پەيۋەندى ئىۋان ۋ پەيۋەندى ئىۋان مەبەستە گۆراۋەكائى شوۋن ۋ كات ۋ بارۋدۋى مەبەستە دەخاتە روو، بە رەچاۋكردى نەۋ دەۋرۋبەرەى كە مەبەستە شەرىئەتە كارى تىدا دەكەن، بۆيە دەتوانىن بىنن نەم كىتتە

وتار

ۋلاتائى نەۋروپاۋ نەمىركا
ۋەك شوۋىنى بازرگائى كرىن
بە مند...
ھۆشبار جەمال

كورد لە مەلئائى عوسمانى
سەفەۋى دا خۇنئەندەۋەيەك
ب...
د. ناراس محمد صالح

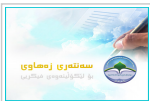
توتۇرۇنەۋە

گرنگىرتىن ۋ دىبارتىن
ھۆكارەكائى دروست بوونى
(نىختىلاف) ...

بىرى نەتەۋاىتى لەلای زانابان
- ھەلسەنگەتدن ۋ بەراۋردىك
لە...

تېرۇر يان داپقۇرستى لە
كۆمەلگائى كوردى...؟

فىدېۋ

• ماف و نازادىيەكان لە نىسلامددا د.سەباح بەرزنجى...

روونکردنەوھە بۆ: سروشتى پلەبەندىيە مەبەستە شەرعىيەكان و پەيوەندىيە نىوانيان و داكەوتە و گۆراوەكانى دەورەبەريان. پىنكەتەي پەرتووگەكە برىتتەيە لە شىوازى دارشتەي لىكۆلنەوھەي نەكادىمى كە لە پىشەكى و دەرنەجام، ھەروەھا چوار بەشى سەرھەي پىنكەتەوھە.

پىشەكەيەكە دواى كورته و دەروازەيەك سەبارەت بە پرسەكە چەند بەرگەيەكەيش لەخۆدەگرەيت، گەرنەي لىكۆلنەوھە، بابەتي لىكۆلنەوھە، پرۆگرامى لىكۆلنەوھە، پلاتى لىكۆلنەوھەكەوھە گەرنەتەين بەرگەكان كە وەك بەشەكەيەكە لە پىشەكى، يان بە دارشتەي تەرى، وەك بەشەكەيەكە لە پرۆپۆزەلي لىكۆلنەوھەكە رىنووس كراون.

بەشى يەكەم: دا بەشكرنى مەبەستە شەرعىيەكان

سەرھەتا پىناسەي مەبەستەكان دەكات، لە رووى زمانەوانى و زاراوەيەوھە مەبەستەكان چىن و چى دەگەين و بەچى دەوترەيت مەبەستى شەرع و پىنكەتەكەي چى؟ بەنەما لەسەر بۆچوون و شىكارى زانايانى وەك شاتەي و غەزالى و نىبەن عەشور تاوتوتىي نەم پرسە دەكات.

نەيچا لەسەر دا بەشكرنىيان دەوھستەيت كە بەسەر ھەردوو لقی دا بەشكرنى راستەقىنە و دا بەشكرنى رەچاوكارى دا بەش دەبەيت. نەيچا لەسەر دا بەشكرى مەبەستەكان لە ھەردوو روانگەي قەتەي و زەنى بوونيان دەوھستەيت.

دواتر وەك تۆيژەر خۆي جۆرىكى تەرى دا بەشكرى بۆ مەبەستە شەرعىيەكان دەكات و ناوى دەنەيت: (دا بەشكرنى مەبەستەكان لە بەر رۆشنايى پلەبەندى نىوانيان). دواتر پلەبەندى ھۆكارەكانى مەبەستەكان و، دا بەشكرنى مەبەستەكان بەپىي گەرنەيان و، دا بەشكرنى مەبەستەكان بۆ رەھايى مەبەستەكان و مەبەستى رەھا چەند بەرگەيەكەي تەرى نەم بەشەن.

بەشى دووھم: رەھايى مەبەستە شەرعىيەكان

"روانين لە رەھايى مەبەستە شەرعىيەكان بە پلەي يەكەم روانينە بۆ جۆرايەتي و چەندايەتەي مەبەستە شەرعىيەكان بە مەبەستى يەكەم. پاشان بە پلەي دووھم روانينە بۆ ھۆكارى ھاويەش نىوان سەرچەم مەبەستەكان، نەويش بەرژوھەندىيە بە مەبەستى دووھم". نەم چەند دىرە دەروازەيە بۆ چوونە ناو بابەتەي گەرنەك بە برىتتەيە لە چۆنەيى روانين بۆ مەبەستەكانى شەرعەت.

دواتر لەسەر مەبەستەكانى بەدبەھنەن دەوھستەيت، مەبەستى يەكەم لە بەدبەھنەنەي بوونەوھە بەگەشتى و مەروۇف بەتايەتەي بە (پەرسەن) دەستەيشان دەكات، دواتر (بەندايەتي خۆويست و نارەزومەندانە) بە مەبەستى دووھم دەناسەنەيت و بە بەرژوترين پلەي گۆيرايەنئى ھەژمارى دەكات. نەيچا باس لە گەرنەي بەندايەتي نارەزومەندانە دەكات، كە چۆن دەبەتە خەلى دروستكرنى ھەماھەنگى لەگەئ بەندايەتي ناچارى، چوونكە ناشرەيە مەروۇف لە بەشە نەگۆرەكانى وەك ھەئىژاردنى رەچەئەك و رەنگ و زمان و دەنگ و تەمەن بە ناچارى بەندەي خودايە، دەي بە خواپەرسەتي و گۆيرايەنئى ھەماھەنگى لەنىوان ھەردوو جۆر بەندايەتەيەكە دروست دەبەيت.

دواتر مەبەستەكانى تەرى بەدبەھنەن دەخاتە روو، كە برىتتەين لە: جىبەجىكرنى فەرمانەكانى پەروەرين و، خۆدورگەرن لە قەدەغەكراوھەكان و، تەنبا بۆ خودا پەرسەش كەردن و، ھەولئى بە خواپەرسەتي كەردن سەرچەمى ژيان تايەت خوو و ناكار و گوقتار.

لە بەرگەيەكەي تەردا باس لە مەبەستەكانى ياسادانان دەكات. نەويش بەسەر دوو لقی دا بەش دەكات، مەبەستەكانى ياسادانەر لە ياسادانان و مەبەستەكانى ياسادانەر لە ناو ياسادانان. لقی يەكەيمەيش (مەبەستەكانى ياسادانەر لە ياسادانان) بۆ مەبەستى ريشەي و بنچينەي كە برىتتەيە لە "پاراستنى ناين" ھەروەھا مەبەستى دووھم دا بەش دەكات. مەبەستى دووھمەيش برىتتەيە لە (پاراستنى گيان، پاراستنى عەقەن، پاراستنى ناموس و وەچە، پاراستنى سەرھوت و سامان). سەبارەت بە لقی دووھم كە برىتتەيە لە (مەبەستەكانى ياسادانەر لە ناو ياسادانان) نەويش بۆ سەر نىسلام و تەكلىف دا بەش دەكات، نىسلام وەك رشتەبەندى خواپەرسەتەيەكانى وەك شايەتومەن و، نوئژ و، رۆژوو، زەكات و، حەج بۆ كەسەك تەواناى ھەبەيت. ھەروەھا تەكلىفەيش بۆ چەسپاندنى بەلگە و، تەوانين و، تىگەياندن و، ناگاداركرندەوھە پۆلەين دەكات.

بەشى سەيھم: مەبەستى شەرعى رەھا

نەم بەشە بەم قەسەيە دەستەيدەكات: "روانين لە مەبەستى شەرعى رەھادا بە پلەي يەكەم روانينە لە ھۆكارى ھاويەش نىوان سەرچەم مەبەستەكان، نەويش بەرژوھەندىيە، پاشان بە پلەي دووھم روانينە لە جۆرايەتەي مەبەستە شەرعىيەكان". مەبەستەي بە بەرژوھەندى لەم تىكەستەي رابەرد، برىتتەيە لە (بەرژوھەندى رەھاي بەندەكان) وەك لە دىرژەي بابەتەكەدا روونيدەكەتەوھە، نەيچا جياوازي نىيە كە نەم بەرژوھەندىيە دونيايى نىت يان قىيامەتي.

بۆ سەلماندنى نەم بۆچوونەش پىشت بە قەسەي كۆمەلەكە ئە زاناي ناودارى مسولمان دەبەستەيت، وەك نەبو ھەسەنى نامەيدى و، نىبەن تەيمەيەي ھەرانى و، عىزى كورى عەبەد السلام و، ابن القيمى جەوزى و پىشەواي مەبەستەگەرەكان شاتەي. دواتر بەرگەيەك تەرخان دەكات بۆ روونكرندەوھەي (مەبەستە شەرعى رەھا) كە دەكرەيت لەم دىرە كورتيكەيەوھە: (برىتتەيە لە پاراستنى رەھاي بەرژوھەندىيە بەندەكان). نەمە چۆن دەكرەيت؟ لە وەلامدا دەنوسەيت: "پاراستنى رەھاي بەرژوھەندى بە چاودەيى و زىادكرنى بەرژوھەندىيەكان و دوورخستەوھە و كەمكرندەوھەي خراپەكان".

بەنەما لەسەر نەم نەجامگىريەي سەرھەو پرسىارىكى جدى دەورژنەيت كە نەمەيە: بۆچى خوا بەرژوھەندى بەندەكانى كەردۆتە مەبەستى شەرعى رەھا؟ لە دىرژەي بەشەكە بەشيكارىكى ورد، ھەولئى وەلامدانەوھەي نەم پرسىارەي داوھ. ھەر لە چوارچوونەي نەم بەشە بەرگەيەك تەرخان دەكات بەناونىشەي "ھەروەك نەوھەي خودا لەسەر خۆي پىنووست كەردوھ" تىايدا باس لەو شتەكە دەكات كە خودا لەسەر خۆي پىنووستى كەردوھ و ھەروەھا نەو شتەكەي كە لەسەر خۆشى قەدەغەكەردوون. دواتر لە بەرگەيەكەي تەردا (بەدبەھنەنەكان ناچارين) كۆمەلەكەي پىشەكى رىز دەكات و دواتر چەند

نەجامگىرىيەكەڭەن لەسەر ھەلەدەچنەت. دواتر باس لە تەسخىير و تەخىير دەكات، و بە ھىڭكارىيەكى شىكارى پوخت لەسەر كروك و ناوهرۆكى نەم بەشە كۆتابى بەم بەشە دەھينەت.

بەشى چوارەم: سىستىمى پەيوەندىيە مەبەستىيەكان

سەرھەتا پىڭھەتەي چەمكى سىستىم رووندەكاتەوہ، ھەرودھا پىنى واىە كە پىڭھەتەي ناوھرۆكى سىستىم لە فەرمودەي پەيامھەين (د.خ) ھاتووہ، نەم فەرمودەيەي باس لە ھاوسۆزى و ھەماھەنگى نىوان مسولماتان دەكات. نىنجا لە برگەيەكى تردا باس لە (پەيوەندىيە نىوان رەھاي مەبەستەكان و مەبەستى رەھا) دەكات. لەم برگەيەدا شىكارىكى ورد و دريژ بۆ بۆچوونى نىبين القىم ي جەوزى دەكات سەبارەت بە جىكارى لەنىوان فەرماني رەھا و رەھاي فەرماني لە 10 رووہ. پاشان باس لە (سىستىمى پەيوەندى بەرژووہندى بە مەبەستەوہ) دەكات، كە پىوهرى سەرھى سىستىمى پەبەندى مەبەستە شەرعيەكان بريتىيە لە بەرژووہندىيە پەسەندەكان بەپىنى شەرھ. لە برگەكاني دواتر باس لە (سىستىمى پەيوەندى نىوخۇي مەبەستە شەرعيەكان و سىستىمى پەيوەندى دەرھى مەبەستە شەرعيەكان) دەكات، بەر لە كۆتابى ھاتنى نەم بەشەش ھىڭكارىيەكى وردى تەخشەي سەبارەت بە ناوهرۆكەكەي دەنەخشىنەت.

نەجامەكاني لىكۆلىنەوہ

لەم برگەيەدا، جىواز لە پەرتووگ و لىكۆلىنەوہ نەكادىمىيەكاني تر، نەريتىكى سەرئىچ راکئىش داھىناوہ، كە نەويش بريتىيە لە ورژاندنەوہي پرسیارە جەوھەرىيەكاني پەرتووگەكە و خستە رووي وەلامەكان بە پوختى. چەند پەرسىارىكى وەلامداوئەتەوہ وەك: نايا پەيوەندى مەبەستەكان لەسەر ىك ناستە يان لەسەر چەند ناستىكى جىوازە؟ نايا نەم پەيوەندىيە ھەرمىيە ياخود ناسۆي؟ نايا نەم پەيوەندىيە بەپىنى سىستىمى كراوہ، ياخود سىستىمى داخراوہ؟ وىستراوى مەبەستەكان چىيە؟ چۆنەتتىيەكى چۆنە و بۆجى؟.

نىنجا نەجمە گشنىيەكاني لىكۆلىنەوہ كە لە سىن خالى سەرھەكيدا پوخت دەكاتەوہ:

يەكەم: مەبەستى بالاي خودا لە كۆى رشتەبەندى مەبەستەكان بريتىيە لە سوودى بەندەكان بە رەھاي وەك سۆز و بەخشش. دووہم: مەبەستى بالاي بەدەھىنان و ياسادانان بريتىيە لە بەجىگەياندنى پەرسەكەكان بۆ بەدەستەنانى بەندەيتى خودا. سىيەم: مەبەستە شەرعيەكان بريتىيە لە نەم بەرژووہنديانەي بەندەكان كە لە پەرسش و پەرسش و گۆيرايەلى پەروەرەين دەستى دەخەن.

لە كۆتابى

دوا بەش و برگەي نەم لىكۆلىنەوہ مەبەستەگەرىيە بەناوئىشائى (لەكۆتابى)دا بە پايان دەكات. نووسەر سەرھەم پەيامى لىكۆلىنەوہ كە لە وەلامى پەرسىارىك كورت و پوخت دەكاتەوہ كە بريتىيە لە: سوود و بەرھەمى لىكۆلىنەوہي پەبەندىيە مەبەستە شەرعيەكان چىيە؟ لە نەجمامى تۆيكارى و شىكارىيدا، وەك تۆيزەر و لىكۆلەر گەيشتووە بە سىن جۆر سوودى سەرھى، كە نەمانەن: سوودە زانىارىيەكان (فواند معرفىە) و، سوودە مەنھەجىيەكان (فواند منھجىە) و، سوودى رىكارى كردارى (فواند اجرائە عملىە).

لە كۆتابىدا لىستى گەنگىرەين سەرچاوەكاني بەكارھىنراو لەم لىكۆلىنەوہيە ھاويىچ كردووہ.

تتیبی:

لە كۆتابى خويندەوہ و رانانى نەم پەرتووگەكە بە پىويستى دەزانم چەند تتیبىي و سەرئىچكى خاكىيائە رینووس بەكم:

يەكەم: پەرسى مەبەستەكاني شەرىعەت ياخود مەبەستە شەرعيەكان يەكەم كە ھەرە پرسە نوسولئىيەكان كە بەداخوہ لە كوردستان وەك پىويست گەنگى پینەدراوہ، لە كاتىك پانتايەكى شاراوہي زۆر فروان لە دەقەكاني قورنان و فەرموودە و ھوكمە شەرىعى و فقھىيەكان دادەپۆشن. مەبەستەم بە پانتايى شاراوہ، واتە بە رووكەشى لە دەقەكان دەرناكەون و ناشەركاردنەين پىويستى بە تىرامان و ھەولنى تىگەيشتنى قوئە لە ھىكمەتى ھوكمەكان، بەداخوہ لە جىھانى نىسلامى بەگشنى و كوردستان و رۆژھەلاتى ناوہراست بەتايبەتى زۆر بە سستى سەيرى نەم پرسە دەكرىت، لە كاتىك پىويستە رۆلنى مىجورەي و جەوھەرى پيىدريت بەتايبەت لە كاتى فەمئادان لەسەر پرسە جۆراوجۆرەكان.

دووہم: بەھوكمى نەوہي پەرسى مەبەستە بالاكاني شەرىعەت گەنگى و بايەخى تايبەتى ھەيە، خويندەوہي نەم پەرتووگە پىويست و زەرورە.

سىيەم: نەم وەرگىرائە جۆرىك لە نا جۆرىيەتى و تەتەلەي پىوہديارە، رەنگە بۆ وشكى بابەتەكە بگەرىتەوہ كە خودى پرسەكە بە ھوكمى نەوہي بەشنىكە لە پرسە ھزرىيەكان، سەوشنى پرسە ھزرىيەكانىش نالۆز و ووشكە، دەكرىت بەشنىكى بۆ نەمە بگەرىتەوہ، بەشنىكى تريشى بۆ نەوہ دەگەرىتەوہ كە وەرگىر زۆر حەرقى تەرجەمەي پەرتووگەكەي كردووہ، باشتەر واپوو زياتر خۆي لە قەرەي تەرجەمەي مەفھومى و ناوھرۆك دابا لە برى پاپەندبوونى رەھا بە تەرجەمەي حەرقى.

ولائتى نەوروپا و نەمرىكا وەك شونى بازارگ...
هۆشيار جەمال

ھونەرى رەنگەكان لە نىسلامدا و كاريگ...
محمد مەلا محمود ناوگۆزى

 <p>« مياترهویی و کاریگهیری نهو له پهرود... د.سهباح بهرزنجی »</p>	 <p>« کورد له مملاتی عوسمانی سهفهوی دا خو... د. ناراس محمد صالح »</p>
 <p>« پاشای دادپهروهر... فهرهیدوون نه حمه د »</p>	 <p>« کتیبی (بنگهنگردنی دیوارینکی لهرزوک)... هوشیار جهمال »</p>
 <p>« خویندنهوهیهک بۆ کتیبی "منهج القرآن"... ههزار حاتم »</p>	 <p>« شارستانیتهتی نیسلاسی، هۆکاری دوکووتن... لوقمان سهمهه برادۆستی »</p>
 <p>« نیلحاد و نهخلاق ... نهگهر خواوند نهفس... و: د. مهروان حمه دهرویش صالح »</p>	 <p>« زانستی نوئ سهلماندی: "گشت مروفهکان تهنها... د. ازاد علي اسماعیل »</p>

1 بۆ 10 له کۆی 213 سهرهتا کوتایی

Copyright ©, All Right Reserved.

